

Richard Widmark (26 grudnia 1914 w Sunrise - 24 marca 2008 w Roxbury)

Ten gwiazdor hollywoodzki z Sunrise,

bohater pozytywny i drań,

jako słynny Wiking,

odważny i dziki,

podbijał serca współczesnych pań.

(ebs)

Richard Widmark - amerykański aktor filmowy nominowany do Oscara za swój aktorski debiut, drugoplanową rolę w kryminale "Pocałunek śmierci" (1947).

Urodził się 26 grudnia 1914 w Sunrise, Township, Chisago County, stan Minnesota, jako syn Ethel Mae z domu Barr, pochodzenia angielsko-szkockiego i Carla H. Widmarka z pochodzenia Szweda, przedstawiciela handlowego. Rodzina szybko przeniosła się do Sioux Falls. Początkowo chciał zostać prawnikiem, studiował w *Princeton High School* w Illinois oraz w *Lake Forest College*. Pierwsze kroki w zawodzie aktora stawiał pod koniec lat 30. występując w słuchowiskach nowojorskich rozgłośni. Na Broadwayu debiutował w 1943 w "Kiss and Tell", na ekranie w kryminale "Pocałunek śmierci" Henry'ego Hathawaya.

W "Pocałunku śmierci" zagrał zbrojcę - mściwego gangstera-psychopatę Tommy'ego Udo, który w najsłynniejszej scenie filmu - chichocząc - spycha sparaliżowaną kobietę na wózku inwalidzkim ze schodów. Film z gatunku "noir" odniósł ogromny sukces u widzów i krytyków a Widmark z dnia na dzień stał się rozchwytywanym gwiazdorem. Jako pierwszy w historii kina otrzymał *Golden Globe Award* w kategorii "najlepszy aktor-debiutant". Dostał też nominację do Oscara, a wytwórnia *20th Century Fox* podpisała z nim 7-letni kontrakt. Wielu krytyków uważa zresztą, że była to jego najlepsza rola.

W swej karierze aktorskiej grywał tzw. twardych facetów, kowbojów, żołnierzy i czarne charaktery. Listę jego ról *New York Times* nazwał "galerią starych drani". Aktor wystąpił w ponad 75 filmach. Po spektakularnym debiucie w 1947 wystąpił wspólnie z Gregorym Peckiem i Anne Baxter w westernie Williama A. Wellmana "Droga do Yellow Sky" (1948) oraz w kryminale Williama Keighleya "Ulica bez nazwy" (1948). W 1952 zagrał wraz z Anne Bancroft i Marilyn Monroe, wtedy wschodzącą gwiazdą, w kryminale "Proszę nie pukać". Dopiero w latach 1950' udało mu się odejść od wizerunku "czarnego charakteru" i grać różne role w filmach wojennych jak "Płetwonurkowie" (1951) czy przygodowych. Do klasyków należą dziś jego role w westernach: "Złamana lanca" (1954), "Dwa złote kołty" ("Warlock", 1959), "Alamo", (1960), "Dwaj jeźdźcy" (1961), "Cheyenne" (1964), "Alvarez Kelly" (1966).

W "Wyroku w Norymberdze" w (1961) zagrał pułkownika Tada Lawsona, oskarżyciela nazistowskich zbrodniarzy wojennych. Obok niego w filmie wystąpili: Spencer Tracy, Burt Lancaster, Marlene Dietrich, Maximilian Schell, Judy Garland, Montgomery Clift... Er spielte in Polizeifilmen (Polizei greift ein, 1953, Nur noch 72 Stunden, 1968) Katastrophenfilmen (Achterbahn, 1977) und Thrillern (Das Ultimatum, 1977, Die Bäreninsel in der Hölle der Arktis, 1979). Obwohl er in der Regel positiv besetzte Figuren darstellte, war Widmark auch immer wieder als Bösewicht zu sehen. In der starbesetzten Agatha-Christie-Verfilmung Mord im Orient-Express (1974) agierte er als skrupelloser Kindesentführer.

Do najbardziej znaczących ról Widmarka należą kreacje w takich filmach jak "Dwa złote colty" (1959), reż. Edward Dmytryk, gdzie zagrał z Henrym Fondą i Anthony Quinnem, "Alamo" (1960), reż. John Wayne, "Długie łodzie wikingów" (1963), reż. Jack Cardiff, oraz "Morderstwo w Orient Expressie" (1974), reż. Sidney Lumet, gdzie - ponownie czarny charakter - zagrał obok Ingrid Bergman.

Po raz ostatni pojawił się na ekranie w 1991 w filmie Herberta Rossa "Barwy prawdy". W 2005 dostał za całokształt pracy w filmie *Los Angeles Film Critics Association Career Achievement Award*.

Przez trzy dekady należał do najbardziej cenionych aktorów, ale życie w blasku fleszy nigdy go nie interesowało, kochał konie i właśnie nimi zajmował się w ostatnim etapie życia na swojej farmie w Roxbury w stanie Connecticut. Ciężko schorowany zmarł 24 marca 2008, miał 93 lata.

Był dwukrotnie żonaty. Jean Hazlewood, autorkę scenariuszy, poznał w Lake Forrest, zamieszkali razem od 1938 w Nowym Jorku. Pobrali się 5 kwietnia 1942, Jean była żoną Widmarka do swej śmierci 2 marca 1997, chorowała na alzheimera. Mieli córkę Anne Heath Widmark (ur. 1945). W 1999 ożenił się ponownie z Susan Blanchard, była żoną Henry'ego Fondy, byli małżeństwem do jego śmierci.

Mimo że wielokrotnie grał w swoich filmach role z bronią w ręku, nienawidził broni i oficjalnie opowiadał się przeciwko liberalnemu prawu w sprawach posiadania broni w USA.